

Suggesties stakeholders - dinsdagavond 9 oktober 2018

Nationaal Programma Groningen

Algemeen

- Verdeel geld snel over ideeën met duidelijk mandaat en resultaat
- Wat is het unique selling point van het ommeland? Durf te kiezen
- Ontwikkelkracht met mandaat
- Durf uit te geven. Calvinisme => gezellige innovatie
- Niet korte termijn winst als enige waarde, maar ook luisteren naar andere waarden binnen de bevolking
- Hoe voorkomen wij dat de middelen vooral besteed worden aan bestuurlijke stokpaardjes i.p.v. de burgers die de lasten betalen
- Een positieve business case heeft geen subsidie nodig
- Aandacht voor ruimtelijke kwaliteit in alle 3 de programmaonderdelen
- Landbouw nadrukkelijk betrekken bij de plannen
- ontsluiting van de € 1,15 mld. lijkt wel een "dingetje". Graag uitleg
- Voorkom bouwen op drijfzand (blijf hameren op schadeafhandeling en versterking)
- Focus houden, geen 1000 bloemen bloeien
- Gezien de ambities € 1,15 mld. structureel neem ik aan?
- Burger initiatieven extra moeilijk door cofinanciering
- Aandacht voor kennis van de bodem. Wat gebeurt daar nou precies, hoe toegankelijk voor iedere bewoner/onderlegger plannen?
- Hou ruimtelijke kwaliteit & cultureel erfgoed als verbindende schakel bij alle programma's ingebracht worden?
- Economische veerkracht => gebiedscoöperaties breder uitrollen en intensiveren

Hoe

- Samen de ambities uitvoeren (dus niet alleen bedenken)
- Creëer 'aanlummeltijd' om nieuwe ideeën meer dan idee te kunnen laten worden
- Burgerparticipatie voor gedragen én gedeelde toekomstvisie
- Ambitieuze projecten/initiatieven realiseren [samen]!
- Burgerinitiatieven omdat dáár de pijn ligt
- VNO NCW en MKB mobiliseert ondernemers
- Met, niet over mensen
- Burgerinitiatieven maken het programma zichtbaar & voelbaar
- Coöperaties (onderwijs, zorg, energie, etc.)
- Help de zwakke kernen van het gebied met het indienen/ uitvoeren van goede plannen. Ontwikkel een visie op de gewenste opgave binnen het gebied
- Positie NAM? Alleen financier?
- Burgerinitiatieven, hoe? In dit geweld van top-down methode?
- Van onderen!
- Denkrichting van nee naar ja
- FNV doet mee!
- Komt er weer een bureau voor de organisatie of wordt er samengewerkt met bestaande organisaties?
- Bestuur Nationaal Programma Groningen bestaat voor 70% uit bestuurders. Deze gaan vooral naar elkaar wijzen voor cofinanciering. Mogen er meer burgers in?
- Mogen er meer vrouwen in ons gezelschap?
- Jongeren, studenten, internationals betrekken

- Hoe garandeer je de blijvende betrokkenheid van Haagse bestuurders
- Waar is de rol van gemeenten om voor, naast en achter inwonerslogica te staan
- Zorg dat het toegankelijk is voor iedereen
- Focus op aantal thema's en creëer denk/werkkracht met mandaat => ontwikkelteams
- Geen tegenstellingen nodig. Samen van meet af aan
- Burgerpanels
- Ondersteun een platform/commitment om inwonersinitiatieven te matchen met de programma's/kansen
- Houd oog voor de noodzaak om klein- en grootschalige burgerinitiatieven te steunen in dit programmageweld

1. Groningse kracht en trots

Zorg

- Geen duur bureau => regiegroep PCH => coalitiegroep gezond wonen => zorgzame dorpen
- Ondersteunen lokale energie-initiatieven zorginitiatieven

Krimp

- Wees niet te somber over de woningmarkt DUS: ...
- Veerkracht bevorderen - omgaan met krimp => onderwijs, onderzoek, innovatiewerkplaatsen

Bouwen + wonen

- Agrarisch cultuurlandschap als kracht van Groningen (samen met de kracht van openheid, natuur, biodiversiteit, stilte en rust als kwaliteiten)
- Energie als 'groene motor' voor stads- en dorpsvernieuwing
- Verduurzaming gebouwd ergoed
- Digitalisering in de gebouwde omgeving: building digital: "skills for better building" - nieuwe competenties - verhoging arbeidsproductiviteit - smart environment

Identiteit

- Groningen: stad aan de Hunze
- Hoe bereid dat het de trots van de inwoners van de dorpen wordt?
- Karakteristieke bebouwing en nieuwe cultuur/bouw als kans voor de nieuwe kracht
- Koploper duurzaam architectuur innovatief!

2. Groningse natuur, energie en klimaat

Gas

- Energietransitietour: Duurzaam (kom van dat gas af) - inzet proeftuin Entrance/Building - aan de slag met MKB - Kenniscirculatie
- Energietransitie aardgas - (?) gas (- bio, - waterstof)
- Waarom gas infrastructuur weggooien?
- Transitie: methaan kan ook worden gemaakt

Waterstof

- Groen H2! Ook blauw en misschien wel bruin
- Brandstofcelfabriek
- H2 niet alleen voor energie
- Hebben we een timingissue? Groene waterstof laat nog heel lang op zich wachten

Energiecoöperaties

- Ontwikkelen energielandschap samen & door bewoners a lá omgevingswet. Durf! lef! mét de coöperaties
- Energieproductie landbouw versus aanleg smartgridssystemen
- In de energietransitie ligt een grote rol voor de lokale coöperaties, zowel bij opwek als mobiliteit, opslag, groen gas, etc.
- Professionaliseren energiecoöperaties
- Stevige rol energiecoöperaties in warmtetransitie

Transitie

- Energieprovincie wil je hier zijn om nog decennia het 'wingewest' te zijn. Het moet een ander/hoger doel dienen
- Hoe gaan we vaart maken met de transitie? Plannen => daden
- Circulair Groningen. Articuleren vraag (inkoop) & aanjagen aanbod. - biobased materialen - verplaatsbaar/modulair wonen (krimpproof) - marktplaats met ...
- Groningen wingewest. Door te investeren in minstens 50% burgerparticipatie bij energieproductie grijpen wij de kansen om het geld in de regio te houden en te herinvesteren in het gebied
- Is er een idee over verdeling van € 1,15 mld. Essentie voor koploperrol, energie snel concrete projecten Q1-19 niet na PS verkiezingen

3. Groningse economie en arbeidsmarkt

Verbindingen

- Snelle verbinding digitaal => goed voor plattelandseconomie = goed voor de toekomst
- De HSL op 1
- Pilot Hyperloop
- Perspectief nodig voor gevestigde bedrijven die nu fundament zijn voor de sociaaleconomische samenhang. Niet alleen voor jonge 'vernieuwende' startups etc.

Landbouw

- Landbouw is ook een banenmotor
- Boer de nieuwe banenmotor. Agro als basis voor de plattelandseconomie. Boer als spil in de biobased economie
- Agro als spil in samenwerking ED => biobased economy
- Infrastructuur: plattelandswegen & agrologistiek\
- Groningen in bloei. Natuurinclusieve landbouw + landschappelijk raamwerk
- Herstel schade schuren/ stallen combineren met asbestproblematiek en aanleg zonnepanelen
- Woord landbouw 1x gehoord. Wat is de positie van de landbouw in dit programma? Bodem als basis. Boer is energieleverancier! Boer de nieuwe banenmotor.
- Integraal toekomstplan agro => bodem als basis. Energieproductie ook samen met omgeving. Innovatie en precisielandbouw. Volop kansen voor het klimaat
- Integratie van schadeherstel versterking en toekomst. Planmatig sectoraal => integratie met duurzaamheid en biodiversiteit (b.v. asbest & zonnedaken)

Kennis

- Bundeling van scholingsvraag en opdracht
- MBO opleidingen techniek + samenwerking RUG/Hanze/MBO/VO
- Pas opgericht: vereniging kansrijke Groningers. Programma's in onderwijs primair - voortgezet - MBO - voor aansluiting arbeidsmarkt

- Doorlopende leerlijn MBO - HBO - WO gericht op noordelijke maatschappelijke uitdagingen
- Onderwijs & Praktijkgericht onderzoek => waterstof => energietransitie
- Energietransitie vaak typische mannenbanen. Betrek vrouwen. Vrouwen & werk (vrouwenvakschool?)
- Haal de jonge generatie binnen en niet alleen in de stad
- Human capital opdracht (MBO, HBO, WO) door Groninger instellingen integraal onderdeel laten zijn van het ecosysteem: innovatiewerkplaatsen
- i.h.k.v. mismatch blijven investeren in scholing/ ook van laagopgeleiden en mensen met arbeidshandicap. Om - en bijscholing i.h.k.v. energietransitie
- Gezond wonen (o.a. HANNN, Buidling) als kennis & innovatieplatform voor levensloopgericht wonen in Groningen (met innovatieagenda voor MKB)